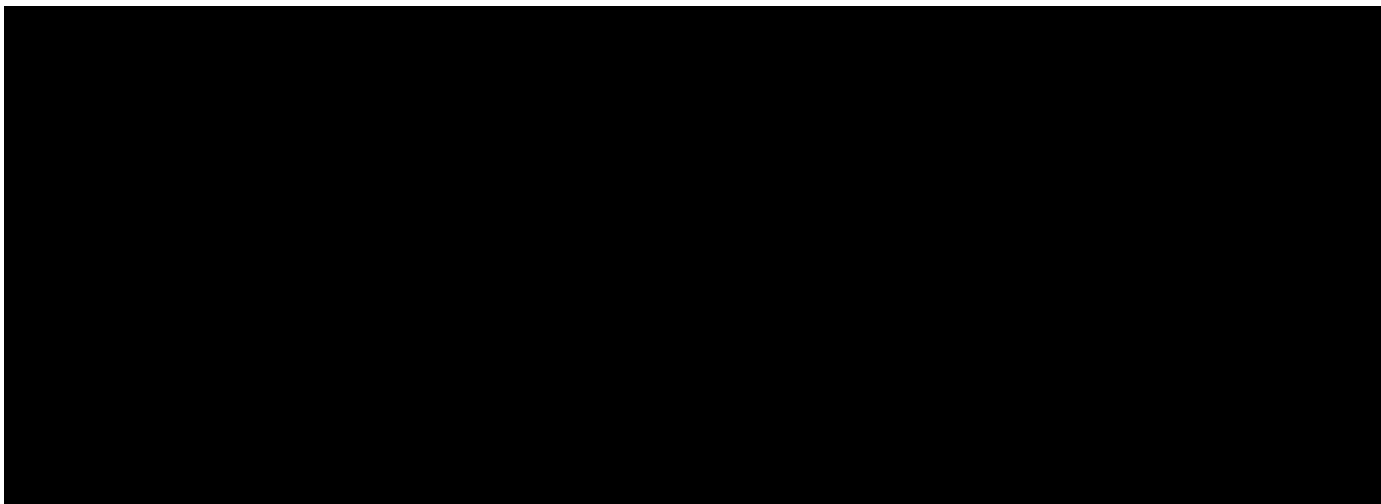

DAVIES, JOHN HUMPHREYS (1871 - 1926), llyfryddwr, llenor, ac addysgwr

Enw: John Humphreys Davies
Dyddiad geni: 1871
Dyddiad marw: 1926
Rhiant: Robert Joseph Davies
Rhiant: Frances Davies (née Humphreys)
Rhyw: Gwryw
Galwedigaeth: llyfryddwr, llenor, ac addysgwr
Maes gweithgaredd: Addysg; Llenyddiaeth ac Ysgrifennu; Ysgolheictod ac Ieithoedd
Awdur: Thomas Iorwerth Ellis

Ganwyd yn y Cwrt Mawr, Llangeitho, 15 Ebrill 1871, trydydd mab **R. J. Davies** a Frances ei wraig. Cafodd ei addysg yn ysgol y pentref, yn Ysgol Lewis, Pengam, Ysgol Coleg y Brifysgol, Llundain, Coleg Prifysgol Cymru, Aberystwyth, a Choleg Lincoln, Rhydychen. Yn ddiweddarach galwyd ef yn fargyfreithiwr gan Lincoln's Inn. Ymdafloodd i'r bywyd cyhoeddus yn ŵr ieuanc iawn; daeth yn ynad heddwch dros Sir Aberteifi ac yn drysorydd cymanfa gyffredinol y Methodistiaid Calfinaidd cyn cyrraedd ei 30 oed.

Dyfnhawyd ei ddiddordeb ym mywyd a llenyddiaeth Cymru drwy ei gyfathrach yn Rhydychen ag **O. M. Edwards** ac wedi hynny â **T. E. Ellis**, ei frawd-yng-nghyfraith. Yn 1905 penodwyd ef yn gofrestrydd Coleg Prifysgol Cymru, ac yn 1919 yn brifathro; daliodd y swydd honno hyd ei farw. Gyda **Syr John Williams** ac eraill yr oedd yn un o'r phrif weithwyr yn y mudiad er sicrhau Llyfrgell Genedlaethol Cymru, ac yn un o'i phrif gynheiliaid ar ôl ei sefydlu. Y mae ei gasgliad (Cwrtmawr) o lyfrau a llawysgrifau yn awr yn Ll.G.C. Codwyd ef yn 1908 yn aelod o'r Comisiwn ar yr Eglwys yng Nghymru : yr oedd yn uchel siryf Ceredigion yn 1911 ac yn gadeirydd ei chngor sir yn 1917. Gwasnaethodd ar Fwrdd Canol Cymru am flynyddoedd lawer, a bu'n is-gadeirydd ei bwyllgor gwaith.

Un o'i brif ddiddordebau oedd casglu llyfrau a llawysgrifau Cymraeg, ac yn y maes hwn ef oedd y prif awdurdod yng Nghymru. Ymhlith ei aml gyhoeddiadau ceir ***Hen Ddewiniaid Cymru*** , 1901, *A Bibliography of Welsh Ballads*, 1911, a *Rhestr o Lyfrau gan y Parch. William Williams, Pantycelyn*, 1918. Golygodd *The Letters of Lewis, Richard, William and John Morris, of Anglesey*, (cyf. I , 1907), (cyf. II , 1909), ail gyfrol *Gweithiau Morgan Llwyd*, 1908 - golygasid y gyfrol gyntaf gan **T. E. Ellis** - a *The Autobiography of Robert Roberts ('Y Sgolor Mawr')*, 1923, a *The Letters of Goronwy Owen*, 1924. Yr oedd ganddo wybodaeth ddi-ail am fywyd Cymru yn ystod chwarter cyntaf yr 20fed ganrif, ac ychydig oedd yr agweddau ar y bywyd hwnnw na chyfyrroddod ef â hwynt a'u haddurno. Yr oedd yn un o sylfaenwyr *Cylchgrawn Hanes y Methodistiaid Calfinaidd*, ac ymddengys yn hwnnw lawer o'i gyfraniadau; am 10 mlynedd (1910-20) ef oedd golygydd *Cylchgrawn Cymdeithas Lyfryddol Cymru* . Yn ystod ei dymor fel cofrestrydd bu ganddo gysylltiad agos â'r gweithgarwch addysgol yn siroedd rhanbarth y coleg; pan ddaeth yn brifathro llwyddodd, drwy ei nodweddiion personol arbennig ac amrywiaeth ei brofiad, i ddwyn y coleg a'r brifysgol yn nes at y genedl Gymreig.

Bu farw yng Nghwm Cynfelyn, ger Aberystwyth, 10 Awst, a'i gladdu yn Llangeitho.

Awdur

Thomas Iorwerth Ellis, (1899 - 1970)

Ffynonellau

Adnabyddiaeth bersonol

Darllen Pellach

T. I. Ellis, *John Humphreys Davies (1871-1926)* (Lerpwl 1963)

Erthygl Wicipedia: **John Humphreys Davies**

Dolenni Ychwanegol

Archifau LIGC: Cwrtmawr Manuscripts

Archifau LIGC: Cwrtmawr Music Manuscripts

Archifau LIGC: Cwrtmawr Deeds

VIAF: 55053878

Wikidata: Q6240404

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawlfraint Erthygl: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/>

PDF Argraffu Cyfeirnod

Mae'r Bywgraffiadur Cymreig yn cael ei ddarparu gan Lyfrgell Genedlaethol Cymru a Chanolfan Uwchefrydiau Cymreig a Cheltaidd Prifysgol Cymru. Mae ar gael am ddim ac nid yw'n derbyn cymorth grant. Byddai cyfraniad ariannol yn ein helpu i gynnal a gwella'r wefan er mwyn i ni fedru parhau i gydnabod Cymry sydd wedi gwneud cyfraniad nodedig i fywyd yng Nghymru a thu hwnt.

Ewch i'n [tudalen codi arian](#) am ragor o wybodaeth.

frannu

Arddull APA

x

Ellis, T. I., (1953). DAVIES, JOHN HUMPHREYS (1871 - 1926), llyfryddwr, llenor, ac addysgwr. *Y Bywgraffiadur Cymreig*. Adferwyd 18 Tac 2024, o <https://bywgraffiadur.cymru/article/c-DAVI-HUM-1871>

CC0

Preifatrwydd a Chwcis
Hawlfraint
Y Prosiect
Cymorth
Cysylltu

LGC
NLW

LLYFRGELL
THE NATION

Nodir gan
Llywodraeth Cymru
Sponsored by
Welsh Government